

THAM NHƯNG VÀ CẢI CÁCH CHÍNH TRỊ Ở TRUNG QUỐC

TS. ĐỖ MINH CAO

Viện Nghiên cứu Trung Quốc

Qúa trình cải cách chính trị nói riêng và phát triển của Trung Quốc nói chung những năm gần đây bị ảnh hưởng của nhiều nhân tố tiêu cực. Nổi bật là tham nhũng, một tệ nạn mang tính toàn cầu.

Nhìn từ khía cạnh cải cách chính trị, ngoài những dấu ấn chung của căn bệnh thế giới, tham nhũng có những đặc điểm riêng, “đặc sắc Trung Quốc”.

Công cuộc cải cách chính trị tại Trung Quốc không thể đạt được kết quả như mong muốn nếu nạn tham nhũng vẫn tiếp tục “phát triển” với nhịp độ như hiện nay. Trong cải cách chính trị, Ban lãnh đạo Trung Quốc hiện tại sẽ phải làm những gì để suy giảm, chứ chưa nói tới việc tiêu diệt tệ nạn này là vấn đề lớn đòi hỏi một nỗ lực toàn hệ thống và với sự nhất trí cao của toàn dân tộc.

1. Một số nhân tố chính trị là “chìa khóa” của tham nhũng tại Trung Quốc.

Định nghĩa của nước ngoài về tham nhũng được Trung Quốc áp dụng là: “Tham nhũng là sự lạm dụng quyền lực được giao vì lợi ích riêng” (Corruption is the misuse of entrusted power for

private benefit)⁽¹⁾. Trung Quốc cũng tham khảo định nghĩa tham nhũng theo Pháp lệnh Chống tham nhũng do Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam thông qua từ năm 1998 như sau: “Tham nhũng là hành vi của người có chức vụ, quyền hạn, để lợi dụng chức vụ, quyền hạn đó để tham ô, hối lộ, hoặc cố ý làm trái pháp luật vì động cơ mưu lợi gây thiệt hại cho tài sản của nhà nước, tập thể và cá nhân, xâm phạm hoạt động đúng đắn của cơ quan, tổ chức”⁽²⁾.

Từ hai định nghĩa trên có thể thấy, thể chế chính trị ở Trung Quốc hiện tại chính là một trong những nguyên nhân căn bản làm nảy sinh và “nuôi dưỡng” sự lớn mạnh không ngừng và những “mảnh khoe” ngày càng tinh vi hơn của tham nhũng. Chính chế độ tập trung quyền lực, những tập đoàn kinh tế khổng lồ mới được hình thành và khẳng định “quyền hành” có tính “độc quyền” cao cùng những nhân tố tập trung quyền lực khác... đã và đang làm cho cuộc chiến chống tham nhũng tại Trung Quốc gặp khó khăn.

Tham nhũng những năm gần đây ở Trung Quốc đã bước vào làn sóng thứ ba.

Theo báo cáo của Viện Kiểm sát tối cao nước này, chỉ tính riêng trong năm 2008 có tới 33.546 vụ tham ô, mua quan bán chức, dính líu tới 41.179 người. Trong đó số vụ tham ô lớn lên tới 17.594 vụ, tăng 4,6% so với năm trước đó. Trong các vụ lợi dụng chức quyền có 29.836 người bị kết án, tăng 12,6% so với năm 2007⁽³⁾.

Chỉ tính riêng tỉnh Hà Nam trong năm 2008 đã điều tra ra hơn 2.600 cán bộ tham nhũng, trong đó không ít người giữ các trọng trách quan trọng⁽⁴⁾.

Thông báo của Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc tháng 4-2009 chỉ rõ, khoảng 881.000 quan chức bị trừng phạt bởi các hành động sai trái. Số quan chức trên liên quan tới 852.000 vụ tham nhũng và các hành động phi pháp khác⁽⁵⁾.

29.836 trong tổng số 33.456 vụ tham ô, bán chức bị kết án vì lợi dụng chức quyền hầu như chiếm tới 90% số vụ trong năm 2008. 852.000 trong số 881.000 vụ tháng 4 năm 2009 liên quan tới quan chức, cũng là một tỷ lệ rất cao. Một câu hỏi đặt ra là, nếu một người không có chức quyền (trong hệ thống Đảng và Nhà nước) thì người đó có thể tham nhũng được không?

Trong số những “tội đồ” tham nhũng có rất nhiều vị trước khi bị xét xử vẫn đương chức đương quyền, là “cán bộ cao cấp” của Đảng và chính quyền. Tiêu biểu nhất là Trần Lương Vũ, Bí thư Thành ủy Thượng Hải. Có những ý kiến cho rằng, nguyên nhân cơ bản mà Trần Lương Vũ bị xử là nguyên nhân chính trị. Đây lại là một khía cạnh khác của tham nhũng

tại Trung Quốc trực tiếp liên quan đến hệ thống chính trị.

Nhận diện những nhân tố chính trị hiện nay tại Trung Quốc là một trong những vị “cha đẻ” của tham nhũng tại nước này là một trong những bước đi quan trọng trong cải cách chính trị sau này liên quan trực tiếp đến tệ nạn trên.

2. Tham nhũng làm tổn hại uy tín chính trị Trung Quốc

Những vụ tham nhũng, đa phần liên quan đến quan chức chính quyền tại Trung Quốc được phanh phui trong những năm gần đây, không loại trừ cả những quan chức cao cấp thuộc Trung ương, *một mặt*, cho thấy quyết tâm, đồng thời là thành quả chống tham nhũng của nước này, *mặt khác*, còn thể hiện khía cạnh khác của thành quả trên.

Trước những thông tin “ồ ạt” về các vụ tham ô, hối lộ, vụ sau lớn hơn vụ trước, bao gồm nhiều vụ mà quan chức chính quyền là đối tượng đã làm cho dư luận xã hội trong nước “kinh ngạc” trước quy mô của tệ nạn tham nhũng. Chiến dịch chống tham nhũng của Đảng Cộng sản và Chính phủ Trung Quốc một thời đã làm dấy lên phong trào chống tham nhũng trong cả nước. Rất nhiều người hăng hái tham gia chống tham nhũng. Khi Website chống tham nhũng của Chính phủ Trung Quốc ra đời, những ngày đầu đã bị tắc nghẽn do có quá nhiều người truy nhập, với hy vọng đóng góp sức mình vào công cuộc chống tham nhũng chung của toàn dân tộc, làm trong sạch bộ máy chính quyền.

Tuy nhiên, sau đó, tình hình này lắng dịu. Niềm tin của nhân dân vào công cuộc chống tham nhũng của Chính phủ đã không còn như trước nữa. Vấn đề là ở chỗ, nhiều người đứng ra tố cáo tham nhũng đã không được bảo vệ.

Năm 2007, sau khi Bí thư tỉnh uỷ tỉnh Hà Bắc Trình Duy Cao sa lưới, người tố cáo là Quách Quang Duẩn đã bị đe dọa thủ tiêu. Thậm chí có trường hợp người tố cáo bị trả thù tàn bạo. Lữ Tịnh đứng ra tố cáo Bí thư Uỷ ban Chính trị pháp luật thành phố Bình Định Sơn (tỉnh Hà Nam). Ông này đã bị cách chức và bị bắt giam với tội lạm dụng công quỹ, sau đó lại bị vây đánh đến chấn thương nặng, còn vợ thì bị sát hại.

Viện Kiểm sát nhân dân tối cao đã thống kê thấy số vụ người tố cáo hoặc nhân chứng bị trả thù dẫn đến tàn tật, tử vong không ngừng tăng. Trong những năm 1990, con số này bình quân chưa đến 500 vụ mỗi năm, nay đã tăng lên hơn 1.200 vụ. Phó Giám đốc Sở Công tác tố cáo (Viện KSND tối cao) Bạch Hội Dân nói: “Mỗi người tố cáo là một lương tâm của thời đại. Mỗi vụ trả thù người tố cáo là một lần tấn công chính nghĩa. Rất nhiều người có ý định tố cáo, nhưng khi nhìn thấy hậu quả của những người tố cáo đi trước mà từ bỏ ý định”⁽⁶⁾.

Tháng 7 năm 2009, 3.000 người dân thị trấn Thạch Bô thuộc tỉnh Chiết Giang đã biểu tình tố cáo chính quyền xã nơi họ cư trú do che giấu cấp trên để tham nhũng tiền thuê đất đã bị 300 cảnh sát chống bạo động ngăn cản làm 10 người bị thương.

Nhân dân nơi đây đã hết tin tưởng vào chính quyền địa phương⁽⁷⁾.

Giám đốc Cơ quan nghiên cứu chủ nghĩa Mác đương đại thuộc Ban biên dịch Trung ương Trung Quốc, ông Hà Tăng Khoa có nghiên cứu về vấn đề người tố cáo tham nhũng tại Trung Quốc bị trả thù khăng định, trong 30 năm cải cách đến nay cứ 10 người tố cáo tham nhũng ở Trung Quốc thì có 9 người bị trả thù⁽⁸⁾. Con số này làm nhức nhối xã hội Trung Quốc trong bối cảnh tham nhũng đang ngày càng nghiêm trọng và tinh vi hơn.

Trước tình trạng trên, giới chuyên gia chính trị Trung Quốc rất e ngại và đã đề nghị Chính phủ nên đưa việc bảo vệ quyền lợi của người tố cáo tham nhũng trở thành luật, để người dân có cơ sở pháp lý và niềm tin khi thực hiện nghĩa vụ công dân.

Nạn tham nhũng tại Trung Quốc cũng làm giảm uy tín quốc tế của nước này. Liên tục trong những năm gần đây, trong bảng phân hạng tham nhũng quốc tế do Tổ chức Minh bạch quốc tế tổ chức hằng năm, Trung Quốc luôn chiếm một vị trí khá “khiêm tốn” trong các nước có tham nhũng trên thế giới.

Năm 2008 Trung Quốc xếp thứ 12 trong vùng, và đứng thứ 72 trên toàn cầu, với 3.6 điểm. Năm 2009, thứ hạng của Trung Quốc không thay đổi nhưng vẫn còn thấp - thứ 79 trong bảng xếp hạng⁽⁹⁾.

“Thành tích” quá khiêm nhường này của Trung Quốc trong công tác phòng chống tham nhũng làm cho uy tín chính trị của nước này trên trường quốc tế

hoàn toàn trái ngược với những thành tích nổi bật về kinh tế, quốc phòng, đối ngoại v... mà nước này đạt được trong hơn 30 năm cải cách và mở cửa.

Trong một thăm dò dư luận xã hội do Nhật báo China Daily của Chính phủ công bố mới đây cho thấy gần 60% những người được hỏi cho rằng nạn tham nhũng đang gây hại nhiều nhất do uy tín của Trung Quốc ở nước ngoài, nghiêm trọng hơn cả việc làm hàng nhái, băng đĩa lậu và ô nhiễm⁽¹⁰⁾.

Rõ ràng, tham nhũng đã gây tổn hại cho uy tín chính trị của Trung Quốc cả ở trong nước và ngoài nước.

Việc hàng vạn cán bộ chính quyền bị xử lý vì tội tham nhũng và liên quan trực tiếp đến tham nhũng đã gây khó khăn lớn cho việc quản lý của Đảng và Nhà nước Trung Quốc trong những năm gần đây.

Việc thay đổi một loạt cán bộ cao cấp của Đảng và Nhà nước tại một địa phương hay một đơn vị hành chính, thí dụ việc thay đổi Bí thư thành ủy Thượng Hải, và một loạt chức vụ cao cấp tại thành phố này năm 2006, 2007 không chỉ làm người dân mất lòng tin vào cơ chế điều hành chính quyền của thành phố hiện tại mà đòi hỏi Đảng và chính quyền không chỉ của thành phố này mà là từ Trung ương phải tốn nhiều công sức. Không thể tính thành vật chất những tổn thất này, bởi lẽ đào tạo được một cán bộ cao cấp nhà nước, Trung Quốc phải chi trả một khoản tiền không nhỏ, chưa kể thiệt hại kinh tế, xã hội do

những tham quan này gây nên. Những cuộc họp, những tranh luận, những cuộc bầu bán cũng làm thiệt hại về thời gian, vật chất và tinh thần cho nhiều người, kể cả việc có những chia rẽ nhất định trong những nhóm người, nhóm lợi ích cụ thể trong những cơ quan và địa phương có người tham nhũng.

Trên bình diện quốc tế, chỉ số tham nhũng của Trung Quốc hàng năm giữ ở mức 70 gần 80 trong số gần 200 quốc gia được điều tra về tham nhũng, làm tổn hại uy tín chính trị của quốc gia, nước có chân trong Hội đồng Bảo an Liên Hợp Quốc và trong một số tổ chức quốc tế lớn khác. Ngoài ra, tham nhũng tại các doanh nghiệp Trung Quốc cũng làm giảm uy tín của Trung Quốc trong kinh doanh nói riêng và trong các chính sách của Trung Quốc nói chung.

Một bài viết của Trung Quốc nêu một trường hợp lợi dụng chức quyền tế nhị tại Trung Quốc: “Phó Giám đốc marketing một tập đoàn đa quốc gia tiến hành lựa chọn người phụ trách mới cho bộ phận dự án tại Trung Quốc rất ngạc nhiên trước ứng xử của các nhân viên thuộc công ty do mình phụ trách. Ông dự định chọn một trong hai người Trung Quốc mà ông dự kiến làm cán bộ lãnh đạo cho công ty. Một ứng viên là lãnh đạo cũ của bộ phận này, một người khác là chuyên gia có nhiều năm kinh nghiệm trong lĩnh vực marketing nhưng chưa từng công tác tại đơn vị này. Vị Phó Giám đốc yêu cầu toàn bộ 80 nhân viên của cả bộ phận bỏ phiếu sau khi nghe

màn trình bày chiến lược kinh doanh của hai ứng viên. Ông ta tin tưởng hoàn toàn rằng người Trung Quốc có thể tự quyết định ai sẽ trở lãnh đạo phù hợp. Nhưng ông đã nhầm⁽¹¹⁾. Bài viết nhận xét: việc đưa hối lộ khá phổ biến trong các mối quan hệ làm ăn từ đối tác đến khách hàng, cả cấp trên và cấp dưới. Điều này, ở mức độ nào đó, còn nguy hiểm hơn cả nạn tham nhũng trong Chính phủ⁽¹²⁾. Việc tham nhũng hay đưa hối lộ là nghiêm trọng trong hoạt động kinh doanh. Hệ quả cuối cùng của hiện tượng này sẽ dẫn đến sự lựa chọn sai đối tác, làm thiệt hại cho nền kinh tế, thiệt hại cho uy tín của chính trị Trung Quốc.

Những bài học tham nhũng làm hại chính trị, thậm chí là nguy cơ sụp đổ của chính quyền trên thế giới đã từng xảy ra. Cuộc “cách mạng màu” ở một vài nước cộng hoà Trung Á như Grudia, Curoguxtan... làm sụp đổ chính phủ hiện hành lập nên chính phủ mới, hoặc đe dọa nền an ninh ở Tuốc-mê-nixtan, Cadăcxan...⁽¹³⁾ đều xuất phát từ nguyên nhân chính là tham nhũng.

Đây là những bài học quý giá để Trung Quốc không lặp lại trong quá trình cải cách chính trị sau này.

3. Những cải cách chính trị liên quan trực tiếp đến tham nhũng và cuộc chiến chống tham nhũng.

Nhận thức về sự nguy hại của nạn tham nhũng đối với hệ thống chính trị trong nước đã được các nhà lãnh đạo Đảng và Nhà nước Trung Quốc từng thời kỳ khác nhau thể hiện rất rõ ràng.

Đặng Tiểu Bình, đã coi tham nhũng là nguyên nhân số một dẫn đến tình trạng, “*khiến một bộ phận quần chúng mất lòng tin vào Đảng và Chính phủ*”⁽¹⁴⁾. Theo nguyên Tổng Bí thư Đảng Cộng sản và Chủ tịch nước Trung Quốc Giang Trạch Dân thì: “*Hiện tượng tham nhũng đã lan rộng vào mọi lĩnh vực đời sống xã hội, đặc biệt là đã găm nhăm sâu vào hàng ngũ cán bộ các cơ quan Đảng, chính quyền..., nếu không tiếp tục chống tham nhũng chúng ta sẽ phải đối mặt với nguy cơ mất Đảng, mất nước*”⁽¹⁵⁾. Còn Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Trung Quốc và Chủ tịch nước Trung Quốc Hồ Cẩm Đào thì coi tham nhũng là kẻ thù số một của đất nước. Ông khẳng định: “*Kiên quyết và phòng ngừa chống tham nhũng là một nhiệm vụ chính trị quan trọng của toàn Đảng. Không kiên quyết trừng trị tham nhũng thì mối liên hệ máu thịt giữa Đảng và quần chúng sẽ bị tổn thương nghiêm trọng có nguy cơ đánh mất vai trò cầm quyền của Đảng, Đảng có thể đi đến chỗ tự huỷ diệt...*”⁽¹⁶⁾.

Xuất phát từ những nhận thức trên, các nhà lãnh đạo Trung Quốc từng thời kỳ đã đưa ra những tư tưởng và một số quyết sách để phòng chống tệ nạn này.

Trước tiên, đó là những “đột phá” về tư tưởng mang tính lý luận và chính trị cao.

Có thể coi quan điểm cải cách và mở cửa do Đặng Tiểu Bình đề ra năm 1978 là một vụ nổ “Big Bang” làm thay đổi hoàn toàn xã hội Trung Quốc. Cùng với

những “đột phá” mang tính chiến thuật về tư tưởng khác như quan điểm được nói theo cách dân gian “mèo trắng mèo đen”, quan điểm để một bộ phận, một khu vực hoặc những cá nhân trong nước “giàu trước” làm đầu tàu lôi kéo phần còn lại, cải cách và mở cửa đã giải phóng sức lao động và sức sáng tạo của tất cả mọi thành viên cộng đồng các dân tộc Trung Hoa thúc đẩy đất nước phát triển nhanh mạnh về mọi mặt.

Cuộc cải cách và mở cửa, vì thế, đã là một sự chối từ những quan điểm độc tôn trước đây về chủ nghĩa xã hội thay bằng quan điểm linh hoạt hơn, kết hợp nhận thức phát triển xã hội theo quan điểm xã hội chủ nghĩa còn về kinh tế có thể tiếp thu và áp dụng những quy luật kinh tế thị trường của chủ nghĩa tư bản. Sự thay đổi này dẫn đến sự thay đổi trong phương thức quản lý xã hội của các nhà lãnh đạo và những người sản xuất trong nước.

Cải cách và mở cửa giúp Trung Quốc tạo ra một lượng lớn GDP, nhiều vùng, nhiều người giàu lên. Nhờ đó, thời gian đầu sau cải cách và mở cửa, tình trạng tham nhũng trong nước đã giảm đáng kể. Tuy nhiên, với sự phát triển nhanh của đất nước và sự giàu lên trước của một số vùng, một số người, tình trạng tham nhũng, theo quy luật của vòng tròn xoáy ốc lại phát triển trở lại và ở mức độ cao hơn. Một số người giàu vẫn muốn giàu hơn, nên đã lợi dụng chức quyền, làm giàu bất chính bằng những biện pháp tham nhũng.

Một số cán bộ chính trị khác năng lực “kiếm tiền yếu” cũng muốn gia nhập hàng ngũ “giàu có” nên “tranh thủ” của cải công làm giàu cho mình.

Ngay từ cuối những năm 1990, khi Giang Trạch Dân kết thúc hoạt động của mình trên cương vị người đứng đầu nhà nước thì sự say sưa với những thắng lợi đã được thay bằng nhận thức về những vấn đề chính trị, xã hội thời sự nóng bỏng. Triết lý “mèo trắng, mèo đen” không còn được áp dụng cả trong cánh tả và cánh hữu, đặc biệt là trong tầng lớp mới xuất hiện rất mạnh của các chủ sở hữu và các nhà quản lý. Uy tín của Đảng Cộng sản Trung Quốc với trên 70 triệu đảng viên bị lung lay.

Vào năm 2000-2001, tại các hội nghị Bộ Chính trị Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc, Giang Trạch Dân nói một cách gay gắt về quy mô nguy hiểm của tham nhũng và nguy cơ bất ổn định trong nước. Cuộc đấu tranh chống tham nhũng được coi là một trong những nhiệm vụ chính của Đảng. Một trong những mục tiêu của quan điểm “Ba đại diện” do ông đề xuất trong cải cách chính trị trong nước chính là nhằm giảm bớt tình trạng tham nhũng. “Ba đại diện” làm “loãng hóa” quyền lực “tuyệt đối” trước đây của Đảng Cộng sản Trung Quốc. Chấp nhận kết nạp đảng cho các doanh nhân, mở rộng diện xã hội trong hàng ngũ Đảng, là “xã hội hóa” Đảng Cộng sản. Công nhận tất cả mọi thành viên trong cộng đồng là những

người xây dựng xã hội xã hội chủ nghĩa ở Trung Quốc, giúp cho tất cả mọi người có trách nhiệm hơn đối với xã hội vì thế phần nào đó hạn chế được tư tưởng “lợi dụng chức quyền” làm giàu bất chính của một số cá nhân nhất định.

Vào thời kỳ Giang Trạch Dân còn trên cương vị nhà lãnh đạo cao nhất của Đảng Cộng sản và Nhà nước Trung Quốc, theo nghiên cứu của một số chuyên gia về nạn tham nhũng ở nước này, tham nhũng tại Trung Quốc bước vào giai đoạn cao trào, hay là đã bước sang làn sóng thứ hai của nạn tham nhũng. Chính vì vậy, đấu tranh chống tham nhũng trong thời kỳ này không chỉ bằng “đức trị” mà song hành cùng “pháp trị”, pháp trị trên nền đức trị, “nắm hai tay, hai tay đều phải rắn”, được thực hiện từ tháng 10 năm 2000⁽¹⁷⁾.

Sau này, tuy cuộc chiến chống tham nhũng tại Trung Quốc đã đạt được nhiều thành tựu, nhưng kết quả đạt được không như mong muốn. Trong bối cảnh mới, khi hội nhập của Trung Quốc vào nền kinh tế thế giới và các lĩnh vực quốc tế khác ngày càng sâu hơn thì tham nhũng tại nước này cũng tìm ra được những phương cách kín đáo và “tế nhị” hơn, kể cả việc có sự hỗ trợ của những nhân tố bên ngoài.

Trong bối cảnh mới này, người đứng đầu Đảng Cộng sản và Nhà nước Trung Quốc là Hồ Cẩm Đào đã đưa ra “Quan điểm phát triển một cách khoa học”, nâng nhận thức lý luận phát triển đất

nước nói chung, nhận thức về việc chống tham nhũng nói riêng lên tầm cao mới.

Tháng 12-2003, Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Trung Quốc Hồ Cẩm Đào tuyên bố, trong thời gian tới, Trung Quốc sẽ có bước đột phá mới mạnh mẽ hơn trong cuộc đấu tranh chống tham nhũng, trung tâm chú ý hướng vào đội ngũ cán bộ cấp cao, cấp lãnh đạo, sẽ không có tình trạng “nhẹ trên, nặng dưới”. “*Đảng không được mềm lòng trước những cán bộ tham nhũng*”⁽¹⁸⁾.

Về mặt cơ cấu tổ chức chính trị trong nước, xuất hiện một loạt cơ quan và những hội nghị chuyên trách về chống tham nhũng. Một loạt cán bộ Đảng và nhà nước được điều động cho hoạt động này. Nhiều thời gian hơn được dành cho cuộc đấu tranh phòng và chống tham nhũng cũng như cho việc xử lý “hậu quả” tệ hại của nạn này.

“Trung Quốc coi cải cách thể chế là biện pháp chống tham nhũng từ gốc”⁽¹⁹⁾.

Những cải cách này được thực hiện theo ba phương châm: *một là*, xây dựng chế độ chống tham nhũng; *hai là*, động viên toàn Đảng và các lực lượng trong xã hội cùng xây dựng hệ thống xử lý và phòng chống tham nhũng; *ba là*, coi trọng hợp tác quốc tế trong phòng chống tham nhũng.

Những phương châm trên được cụ thể hóa bằng những hành động: *một là*, cải cách kinh tế sâu rộng hơn theo hướng kinh tế thị trường, cải tổ doanh nghiệp nhà nước (để giảm quyền lực của quan

chức); *hai là*, cải cách chính trị tiến đến dân chủ; *ba là*, cải cách hành chính theo hướng dân chủ hóa, minh bạch hóa; *bốn là*, thiết lập hay tái thiết lập các tổ chức chống tham nhũng của Đảng và Nhà nước.

Như vậy, có thể nói, trong những năm cải cách và mở cửa cho đến những năm gần đây, tham nhũng là một trong những nguyên nhân dẫn đến nhiều cải cách chính trị và hành chính cụ thể khác nhau tại Trung Quốc. Cơ cấu các cơ quan chính trị và hành chính trong nước được mở rộng, nhiều cán bộ được điều động chuyên trách làm công tác quan trọng phòng chống tham nhũng và xử lý hậu quả do tham nhũng để lại.

Trên thực tế, những cải cách chính trị, kinh tế, xã hội... nhằm mục tiêu phát triển sức mạnh tổng hợp quốc gia của Trung Quốc nói chung đều có phần dành riêng cho phòng chống tham nhũng.

4. Triển vọng phòng chống tham nhũng trong cải cách chính trị thời gian tới.

Trong những dự báo về triển vọng phát triển của Trung Quốc trong tương lai gần thì kịch bản được cho là có khả năng nhất là kịch bản, Trung Quốc tiếp tục đường lối và con đường cải cách và mở cửa như hiện nay. Việc cải cách chính trị trong thời gian tới sẽ được đẩy mạnh hơn nữa, cuộc chiến chống tham nhũng sẽ được tiếp tục theo tinh thần nhận định được ghi trong Báo cáo Chính

trị của Đại hội XVII (10-2007): “*Phải nhận thức đầy đủ tính lâu dài, tính phức tạp, tính gian khó của đấu tranh chống tham nhũng, đặt việc đấu tranh chống tham nhũng, xây dựng liêm chính lên vị trí nổi bật hơn..*”⁽²⁰⁾.

Như vậy, cuộc chiến chống tham nhũng sẽ được nhân dân Trung Quốc cùng với ban lãnh đạo hiện nay cũng như của thế hệ lãnh đạo kế tục sau này của đất nước đặc biệt coi trọng. Tuy nhiên, trong công cuộc cải cách chính trị, cũng giống như nhiều lĩnh vực xã hội khác, cuộc chiến này sẽ vấp phải nhiều khó khăn phức tạp.

1. Do củng cố uy tín và quyền lực của Đảng Cộng sản Trung Quốc trong thời gian tới, phù hợp với tình hình mới nên sự “loãng hóa” quyền lực tạm thời như trong thời kỳ thực hiện quan điểm “Ba đại diện” sẽ được thắt chặt hơn, đồng thời, các tập đoàn kinh tế tại Trung Quốc mạnh lên rất nhiều. Những sự kiện trên cho thấy, quyền lực tại Trung Quốc lại được tập trung và hậu quả tất yếu sẽ diễn ra là: bên cạnh việc củng cố sức mạnh tổng hợp quốc gia thì sự tập trung quyền lực cũng lại sẽ là “bà đỡ” hay “cha đỡ” cho những “đứa con” tham nhũng mới ra đời.

2. Chính trị vẫn là thống soái, cộng thêm nhu cầu kinh tế: về nguồn nguyên nhiên liệu và năng lượng nên cuộc chiến chống tham nhũng vẫn chỉ giữ “*vị trí nổi bật hơn*” chứ chưa phải thuộc loại “*hạt nhân*” của công cuộc cải cách chính trị và

phát triển toàn diện tại Trung Quốc hiện nay và trong tương lai gần. Chính sách kinh tế đối ngoại và các hoạt động ngoại giao hiện nay của Trung Quốc tại nước ngoài, đặc biệt là ở châu Phi, châu Á, châu Mỹ Latinh phần nào cho thấy cội nguồn của tham nhũng vẫn còn rất sâu và chắc. Những hoạt động mang tính “tử thiện”, “viện trợ nhân đạo”, “trợ giúp văn hóa” v.v... của Trung Quốc tại các nơi kể trên được nhiệt liệt hoan nghênh trong thời gian đầu, nhưng dần dần trong thực tiễn, sau những hoạt động mang tính “nhân văn” ấy lại là những hợp đồng kinh tế mang lại lợi ích cao cho Trung Quốc đã bị nhiều nước nhìn nhận theo một cách khác. Đó chính là một hình thức “đưa hối lộ”, tiếp tay cho nhiều quan chức địa phương tại nước ngoài tham nhũng.

Rõ ràng, vì lợi ích phát triển trước hết, một số chủ trương, chính sách hiện nay và trong tương lai gần trong cải cách chính trị Trung Quốc vẫn “lờ” đi một khoảng mờ trong bức tranh chung chống tham nhũng mà Trung Quốc “kiên quyết” làm cho bằng được.

Những năm gần đây, Tổ chức Minh bạch quốc tế, đã ghi nhận một số tiến bộ nhất định trong cuộc chiến chống tham nhũng của Trung Quốc. Tuy nhiên, tổ chức này vẫn không thể đưa Trung Quốc lên tầm các nước chống tham nhũng thuộc hạng trên trung bình trong số tất cả các nước chống tham nhũng trên thế giới.

Những khó khăn trong cuộc chiến chống tham nhũng nói riêng trong cải

cách chính trị và phát triển sức mạnh tổng hợp của Trung Quốc nói chung trước mắt chỉ là tạm thời. Với dự báo tích cực về triển vọng phát triển của Trung Quốc trong thời gian tới, tình hình chung của cuộc chiến này sẽ sáng sủa hơn.

Việc dân chủ hóa trong Đảng Cộng sản Trung Quốc và trong xã hội Trung Quốc nói chung sẽ được đẩy mạnh hơn nữa. Xã hội công dân ở Trung Quốc sẽ được tăng cường. Như vậy, quyền lực tuyệt đối của chính trị, cụ thể hơn là của Đảng Cộng sản Trung Quốc sẽ không quá tập trung như trước. Nhận thức chung về chính trị, quyền lực của chính quyền sẽ được chia sẻ cho nhiều nhóm quyền lợi trong xã hội, đặc biệt là tầng lớp trung lưu. Các đảng phái khác tại Trung Quốc không chỉ được Đảng Cộng sản thừa nhận như hiện nay mà các đảng phái này sẽ có những quyền lợi và quyền hạn nhất định trong sinh hoạt chính trị và xã hội của đất nước. Một khi nhiều người được gọi là “hải quy” được nắm giữ các vị trí và trọng trách cao trong cơ cấu Đảng và chính quyền, khi đó sẽ có những thay đổi không chỉ về nhận thức tư tưởng mà còn cả về mặt tổ chức cơ cấu các cơ quan quyền lực trong nước. Chúng ta biết, mỗi một thế hệ lãnh đạo được thay thế tại Trung Quốc lại đưa ra một hay nhiều tư tưởng, quan điểm mới, thổi luồng gió mới vào sự phát triển tư tưởng cũng như sự phát triển tổng thể của Trung Quốc, thế hệ sau có những bước tiến cao hơn, chất lượng hơn

về mọi mặt. Tới đây, khi thế hệ lãnh đạo thứ năm bước lên vũ đài chính trị ở Trung Quốc, chúng ta sẽ chờ đợi một sự “đột phá” về tư tưởng mới giống như Quan điểm phát triển một cách khoa học mà Chủ tịch Hồ Cẩm Đào, thuộc thế hệ lãnh đạo thứ tư đã đề xuất từ Đại hội XVII Đảng Cộng sản Trung Quốc. Cải cách chính trị sẽ nhận được những thành tựu tích cực hơn, cuộc chiến chống tham nhũng cũng sẽ có những triển vọng tiến bộ hơn so với hiện tại.

Cơ cấu chính trị và chính quyền trong nước sẽ có những thay đổi đáng kể. Nhiệm vụ chống tham nhũng cũng giống như nhiệm vụ về bảo vệ môi trường..., không chỉ được xác lập thông qua những điều cụ thể mang tính luật pháp trong các văn bản chính thức của Đảng và Nhà nước như Luật phòng chống tham nhũng và những điều khoản khác được ghi vào Hiến pháp hay Văn kiện chính thức của Báo cáo chính trị tại Đại hội Đảng Cộng sản Trung Quốc mà sẽ được chi tiết và cụ thể hóa hơn trong bất kỳ chủ trương chính sách hay những dự án kinh tế quan trọng nào mang tính quốc gia của Trung Quốc. Điều này làm dễ dàng hơn cho cuộc chiến chống tham nhũng sau này.

Cải cách kinh tế được đẩy mạnh, nhận thức xã hội của công dân tiến bộ hơn, luật pháp chặt chẽ hơn, đời sống vật chất và tinh thần của người dân được nâng cao hơn sẽ là những điều kiện tiên quyết làm cho tham nhũng ít có cơ hội phát huy sức mạnh của mình.

Đó cũng là hy vọng chung cho công cuộc cải cách chính trị và sự phát triển sức mạnh tổng hợp của Trung Quốc.

CHÚ THÍCH:

(1), (2) Nguyễn Quang A. Về vai trò chống tham nhũng của truyền thông ở Trung Quốc ngày nay. www.vnn.vn, ngày 14/11/2005; trích theo: “Vai trò của truyền thông trong việc chống tham nhũng và thúc đẩy phát triển lành mạnh khu vực kinh tế tự nhân: Kinh nghiệm Trung Quốc [The Role of the Media as a Watchdog for Corruption and Promoter of ‘Clean’ Private Sector Development: China’s Experience của G.S. Hu Zhengrong, Giám đốc Trung tâm nghiên cứu Phát thanh và Truyền hình Quốc gia Trung Quốc)

(3) <http://vn.news.yahoo.com/tno/20090727/twl-trung-quoc-trung-phat-quan-tham-2717892.html>

(4) <http://vn.news.yahoo.com/tno/20090727/twl-trung-quoc-trung-phat-quan-tham-2717892.html>

(5) <http://vietinfo.eu/646/18602/trung-quoc-to-cao-tham-nhung-duoc-thuong-10-tai-san.htm>

(6) Tố cáo tham nhũng ở Trung Quốc - Người tố cáo chưa được bảo vệ tốt http://tintuc.xalo.vn/031093929114/to_cao_tham_nhung_o_trung_quoc_bai_3_nguoi_to_cao_chua_duoc_bao_ve_tot.html

(7) Hơn 3000 dân làng ở Trung Quốc biểu tình chống tham nhũng. <http://www.rfa.org/vietnamese/VietnameseNews/InternationalNews/3000-villagers-protest-in-eastern-china-07262009141809.html>.

(8) Trung Quốc ngại tố cáo tham nhũng <http://vn.news.yahoo.com/tto/20090318/twl-dan-trung-quoc-ngai-to-cao-tham-nhung-5727bc2.html>.

(9) Châu Á xếp thứ hạng thấp về chống tham nhũng. <http://www.bayvut.com.au/s%E1%BB%B1-ki%E1%BB%87n/ch%C3%A2u-%C3%A1-x%E1%BA%BFp-th%E1%BB%A9-h%E1%BA%A1ng-th%E1%BA%A5p-v%E1%BB%81-ch%E1%BB%91ng-tham-nh%C5%A9ng>

(10) Nạn tham nhũng ở Trung Quốc tăng http://www.bbc.co.uk/vietnamese/world/2010/01/100108_china_corruptionincrease.shtml

(11) Tham nhũng ở Trung Quốc làm khó doanh nhân phương Tây <http://www.vnexpress.net/GL/Kinh-doanh/Kinh-nghiem/2009/10/3BA147A9/>

(12) Tham nhũng ở Trung Quốc làm khó doanh nhân phương Tây <http://www.vnexpress.net/GL/Kinh-doanh/Kinh-nghiem/2009/10/3BA147A9/>

(13) Báo “Người đưa tin quân sự công nghiệp” (tiếng Nga), ngày 11/4/2005 ngày 18/4/2005; Báo “Độc lập” (tiếng Nga), ngày 8/4/2005, 7/5/2005, 13/4/2005. Xem thêm: Đỗ Minh Cao. Trung Quốc chống tham nhũng. Nghiên cứu Trung Quốc. - 2006 tháng 8. - Số 4 (68) . - Tr. 3-9

(14) Văn tuyển Đặng Tiểu Bình, 1994, tập 3, tr 297. Trích theo: Dương Danh Dy. Thử nhìn lại 30 năm chống tham nhũng ở Trung Quốc. <http://www.diendan.org/the-gioi/trung-quoc-30-nam-chong-tham-nhung/>

(15) <http://www.diendan.org/the-gioi/trung-quoc-30-nam-chong-tham-nhung/>

(16) <http://www.diendan.org/the-gioi/trung-quoc-30-nam-chong-tham-nhung/>

(17) Hồng Vĩ: *Các biện pháp chống tham nhũng Trung Quốc*, Nxb Chính trị Quốc gia, 2004.

(18) Nguyễn Văn Thụy: *Đảng không được mềm lòng trước những cán bộ tham nhũng*. Tạp chí Cộng sản, số 61.

(19) Nguyễn Quang A: *Về vai trò chống tham nhũng của truyền thông ở Trung Quốc* ngày nay. www.vnn.vn, ngày 14/11/2005; Trích theo: “Vai trò của truyền thông trong

việc chống tham nhũng và thúc đẩy phát triển lành mạnh khu vực kinh tế tự nhiên: Kinh nghiệm Trung Quốc [The Role of the Media as a Watchdog for Corruption and Promoter of ‘Clean’ Private Sector Development: China’s Experience của G.S. Hu Zhengrong, Giám đốc Trung tâm nghiên cứu Phát thanh và Truyền hình Quốc gia Trung Quốc).

(20) Báo cáo chính trị của Đại Hội XVII Đảng Cộng sản Trung Quốc (10-2007).

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Báo cáo chính trị của Đại Hội XVII Đảng Cộng sản Trung Quốc (10-2007)

2. Báo “Độc lập”; Báo “Người đưa tin quân sự công nghiệp” (tiếng Nga)...2005

3. Dương Danh Dy: *Thử nhìn lại 30 năm chống tham nhũng ở Trung Quốc*. <http://www.diendan.org/the-gioi/trung-quoc-30-nam-chong-tham-nhung/>

4. Đỗ Minh Cao: *Trung Quốc chống tham nhũng*. Nghiên cứu Trung Quốc, số 4- 2006

5. Hồng Vĩ: *Các biện pháp chống tham nhũng ở Trung Quốc*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2004.

6. Martin Gainborough: *Tệ tham nhũng và tinh chính trị của phân cấp kinh tế ở Việt Nam*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2003.

7. Nguyễn Văn Thụy: *Đảng không được mềm lòng trước những cán bộ tham nhũng*. Tạp chí Cộng sản, số 61

8. Nguyễn Văn Thụy: *Về cuộc đấu tranh chống tham nhũng ở Trung Quốc*. Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2004.

9. Nguyễn Viết Thành: *Biện pháp chống tham nhũng*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2003.

10. http://vneconomy.vn/2009032502056589-POC_99_forbes-cong-bo-bang-xep-hang-tham-nhung.htm